

Boratín – Helvítská vesnice

Boratín byla snad jediná vesnice českých emigrantů, která se v dramaticky složitém národnostním a náboženském prostředí západní Ukrajiny postupně vyprofilovala jako ryze reformovaná – „helvítská“. Ovšem za cenu obrovského nasazení i značné pevnosti a tvrdohlavosti řady skvělých osobností této obce.

Ze všech českých emigrantských obcí byl proto Boratín kulturně i nábožensky nejsilněji napojen na reformovanou církev v Čechách, po první světové válce na Českobratrskou církev evangelickou. A s tím souvisela vysoká hospodářská i kulturní úroveň celé obce. Všichni mluvili perfektní češtinou bez jakéhokoliv přízvuku, v každé chalupě se muzicírovalo, odebíraly se tiskoviny z Čech, všichni v podstatě přijímali pojetí dějin i demokratické organizace veřejného života, na nichž byla postavena naše první republika – na rozdíl od rodilých katolíků i těch, kteří se nechali přesvědčit k přestupu na ukrajinské státní pravoslaví.

Boratínští evangelíci si dokázali sami organizovat nejen svůj obecní, ale i církevní život. Roku 1883 požádali o připojení k reformované církvi v Litvě, odkud k nim dojížděli duchovní jednou až dvakrát do roka. Od roku 1886 usilovali o stavbu vlastního kostela, ke které však mohlo dojít až po politickém uvolnění v Rusku roku 1905. A teprve roku 1927, když už Volyň byla součástí Polska, přijíždí do Boratína Antonín Balabán jako první opravdový farář sboru.

Vysoká hospodářská úroveň se stala obci téměř osudnou – po okupaci východní části Polska Sovětským svazem měli být všichni jako kulaci deportováni na Sibiř. Čtyři dni před cestou do gulagu napadlo SSSR Německo, a tak paradoxně právě nacismus zachránil obec před důsledky komunismu.

kostel v Chotiněvsi

Dramatický

návrat

Když nacisté začali ustupovat sovětské armádě, narukovali v roce 1944 téměř všichni muži z Boratína od 15 do 50 let věku do Svobodovy armády a přes Duklu přijeli jako osvoboditelé na tancích do Prahy. Zůstali již v Čechách, a intenzivně se vyjednávalo o návrat jejich rodin. V roce 1947 opět za dramatických okolností – u Volyňáků jak jinak – přivezla velká vlaková souprava za třicetistupňových mrazů celou vesnici i s mobiliářem kostela.

Ledacos během cesty bylo zlé – někdo cizí například nevratně zničil varhany, ale také se cestou ve vlaku narodilo děvčátko! Koluje historka o tom, jak jeden starý muž, vida na budově prvního nádraží na našem území obrovský obraz Stalina, vysokým hlasem začal křičet: My před tou sviní utíkáme a on je tu už před námi! Tento výrok jako by novou etapu života boratínské komunity v Československu předznamenal.

Za vojáky do Československa přijel z Boratína opravdový vůdce svého stádečka, farář Jaroslav

Opočenský, nástupce Antonína Balabána, který musel v roce 1937, při stahování válečných mračen, jako československý státní příslušník Boratín opustit. Díky organizačním schopnostem faráře Opočenského se podařilo v roce 1945 osídlit Chotiněves a její okolí skoro všemi obyvateli Boratína, založit sbor ČCE a dokonce v roce 1951 (sic!) postavit kostel.

Osobní

pouto

Vracím se k osobním vzpomínkám, které jsem avizoval na počátku textu. Po třech letech působení ve sboru jsem signoval Chartu 77, v roce 79 mi byl odebrán státní souhlas. Sbor osvědčil stejnou zatáčenost, se kterou vzdoroval běsům na Volyni, a v odporu vůči státní správě se solidárně se mnou úžasným způsobem semkl. Nezastrašily jej ani nátlakové akce StB ani předvolávání k výslechům. Chotiněvští evangelíci se nebáli posílat se mnou dál děti na letní tábory, vykonávali jsme biblické hodiny pro mládež i dospělé, sborový život pokračoval dál, v onom vzdoru vlastně intenzivněji než dříve. Stateční administrátoři – nejprve P. Čapek, poté J. Opočenský přijížděli občas ke služebnostem, bohoslužby si však s mou pomocí vedli členové sboru sami.

Sbor navštěvovala řada disidentů včetně Václava Havla, pořádali jsme na faře bytové semináře, bohoslužeb se účastnila početná komunita mládeže z nedaleké „undergroundové“ komunity. Členové sboru, zvyklí na teror komunistů a nacistů na Ukrajině, brali poněkud tehdy již bezzubé

zastřařování státní mocí s humorem. A také s jistou převahou vojenskými řády ověčených hrdinů, kolem kterých i tehdejší moc přeřlapovala opatrně.

V roce 1987 jsme dokonce docílili navrácení mého souhlasu. Po letech jsem opět z kazatelny poděkoval bratřím a sestřám za statečnost, státní správě za vrácení souhlasu symbolicky k 10. výročí Charty 77 jako znamení toho, že moc začíná brát vážně dialog s disentem i s církví.

V roce 1990 přeplněný chotiněveský kostel poctil návštěvou Václav Havel již jako prezident. Náš společný zápas o svobodu svědomí se tak symbolicky zavrřil.

***Zdeněk Bárta;** foto: autor a archiv krajanského spolku*